

»Sadjarsko in vrtnarsko društvo« podpiralo saj imamo garancijo v besedah in priznanju gospoda predsednika. Podpiral pa nas bo z nasvetom gotovo tudi glavni tajnik, ki je naš tovariš.

Učiteljski sadjar.

— Vsem bližnjim učiteljskim društvom. Odbor pevskega zbora prosi tovarišice in tovariše, članice in člane bližnjih učiteljskih društev, naj določijo zborovanje na dan 10. novembra, da bo vsem omogočen obisk koncerta pevskega zbora, ki se bo vršil 10. novembra v veliki dvorani hotela Union. V nedeljo dne 9. novembra ob 11. uri dopoldne pa priredimo matinejo za šolsko mladino.

Odbor pevskega zbora UJU.

— Članom (icam) radovljanskega učiteljskega društva naznanjam, da je še nekaj članov, ki niso poravnali članarine za leto 1929/30. Storitve to nemudoma v izogib zlih posledic. Po sklepu društva (zborovanje v Kranjski gori in v Ljubljani) smo tudi vsi člani Učiteljske gospodarske poslovalnice. Kdor še ni plačal, naj to stori takoj, ker sem iz društvene blagajne že plačal za vse člane (za tiste, ki še niso plačali). — Golobič Peter, blagajnik.

— Prosvetno delo našega radia. Bolj kot katerikoli drugo sredstvo mora radio vršiti najuspešnejše in najsodobnejše prosvetno delo. Zato je možno uresničenje prave ljudske univerze, baš potem radia. Radio more prodreti do najširših ljudskih plasti, lahko torej oblikuje kulturno stanje celega naroda. Važno pa je pri tem seveda, da je način njegovega prosvetnega dela čim bolj preprost in res najširšim slojem dostopen. Načrt za prosvetno delo v našem radiu v novi seziji, ki smo jo pravkar začeli, kaže pravilno pojmovanje i nalog i načina. Nova številka našega tednika »Radio Ljubljana« prinaša na uvodnem mestu podrobne navedbe o tem načrtu. — T. R. L.

— Lesica-Mole: Prva srbska ali hrvatska čitanka. V vezavi je druga partija tega učbenika, ki se začne takoj razpošiljati, ko pride iz knjigovoznice.

— Velika jugoslovenska razstava! Razstava je aranžirana v 2000 najrazličnejših komadih. — Odprto vsak dan od 9. do 1. ure popoldne in od 3. do 6. ure zvečer v Jakopičevem paviljonu (ob tivolskem sprehajališču). Priporočamo učitelstvu, da jo obišče! Vstopnina 5 Din, dijaki 3 Din.

— Poziv lastnikom Levstikovih pisem ali njemu pisanih pisem. Slovenska Matica ponovno naproša vse lastnike Levstikovih ali njemu pisanih pisem, da bi jih blagovolili čimprej dati na razpolago. Pisma se bodo prepisala in takoj vrnila lastnikom.

— Občni zbor Društva upokojenega učitelstva se bo vršil dne 15. oktobra 1930. ob 15. uri v restavracijskih prostorih pri »Novem svetu«. Gospodstva c. z. običajnim sporedom. K obilni udeležbi vabi odbor. — Za odbor: Jos. Stritar, t. č. tajnik.

— Slovenska Matica izda za leto 1931. sledeče publikacije: 1. Izidor Cankar, Zgodovina likovne umetnosti v zahodni Evropi, II. del, Romanska doba in gotika, 1. snopič. 2. France Kidrič, Zgodovina slovenskega slovstva, 2. snopič. 3. Reymont-Glonar, Kmetje, IV. del, Poletje. 4. Avgust Pirjevec, Levstikova pisma. — Levstikova pisma predstavljajo prvo, obširno izdajo njegove korespondence. Knjiga bo obsegala ca. 15 pol in bo tako v znanstvenem kakor tudi leposlovnem oziru izredno pomembno delo. Fran Levstik je bil prvi matični tajnik. Stoletnico njegovega rojstva bo proslavila Slovenska Matica z izdajo pisem, ki bodo kot intimne izpovedi najlepše odkrivala veličino tega slovenskega duha. — Nadalje je odbor sklepal o publikacijah za bodoča leta. V letu 1932. in 1933. izide med matičnimi publikacijami prevod Tolstojevskega romana »Vojne in mir«. To mogočno delo svetovne literature prevede odlični prevajalec Vladimir Levstik. Za leto 1934. in 1935. namerava Matica podariti članom prevod druge veličastne knjige svetovne literature, Cervantesovega »Don Quijota«. Prevod bo oskrbel St. Leben, ki je že parkrat pokazal svoje temeljito poznanje španske literature. V prihodnjih letih izda Slovenska Matica tudi dnevnik cesarja Marka Avrelija (»Samemu sebi«). Ne le ljubitelji humanistične literature, temveč vsi čitatelji bodo po večkrat in z veseljem prebirali te duhovite meditacije. Prevod priredi preizkušeni prevajalec klasičnih del, prof. Anton Sovre. — Ob tej priliki je odbor ponovno obžaloval, da nima dobrih slovenskih izvirnih del. Zato vabi še enkrat leposlovce na delo za Matico. Kakor je bilo že objavljeno, bo pri delu odločevala le kvaliteta. Honorar pa bo brez dvoma najvišji, kar se je doslej pri nas plačevalo za originalno polo.

— Kdo izmed tovarišev (ic) na deželi ve za pošteno in pridno dekle, ki bi se hotelo v učiteljski družini (v mestu) gospodinjstvo izobraziti ter pomagati pri vseh hišnih delih? Nastop 15. oktobra, plača po dogovoru. Ponudbe na E. Vrance, Studenci, Maribor.

— V prosvetni službi so premeščeni: Gdč. Serafina Poljanec, profesorica, na I. moško gimnazijo v Sarajevo, Maksimilijan Frelih, za predmetnega učitelja v Vrhu, gdč. Silva Vogelink za suplento v Mursko Soboto, Vinko Bernik za suplenta v Kranji, Franc Ahlin za suplenta v Kranji, Simon Milač za profesorja na žensko učiteljsko v Mariboru, Rudolf Drobne za suplenta na gimnazijo v Mariboru, Vincenc Verlič v Kranji, M. Prestar v Novo mesto, Rudolf Trobše v Mariboru in Simo Szilagy v Mariboru.

Oblike kemično čisti, barva, plista in lika tovarna JOS. REICH.

Učiteljski pevski zbor UJU.

—pev. Pevska vaja za ženski zbor se bo vršila v soboto 11. oktobra od 20. do 22. ure, v nedeljo 12. oktobra pa od 8. do 11. ure.

—pev. Pevska vaja za moški zbor: 18. oktobra od 20. do 22. ure, 19. oktobra od 8. do 11. ure. Vaje se bodo vršile v Glasbeni Matici.

Nasa gospodarska organizacija.

—g. Učiteljski dom v Mariboru. Izkaz za maj do septembra 1930. Članarina: Maribor, II. deška osnovna šola 120 Din; Slov. Bistrica, učiteljsko društvo 301 Din; Ormož, učiteljsko društvo 1302 Din; Št. Ilj. pod Turjakom, učiteljsko 45 Din; Savinjsko učiteljsko društvo 125 Din; Ptuj, deška osnovna šola 140 Din; Ptuj, deška osnovna šola 70 Din; Sv. Lenart v Slov. gorah, učiteljsko društvo 468 Din. — Darila: M. Vauhnik, Sv. Jakob v Slov. gorah 25 Din; Leop. Viher, Slovenska Bistrica 20 Din; upokojeno učitelstvo v Mariboru namestu venca na grob umrlega tovariša J. Kopača 217 Din; učiteljsko društvo za kozjanski okraj nabralo na prijateljskem sestanku, ki se je vršil dne 14. junija po društvenem zborovanju 216 Din; Križ Anton, Maribor 25 Din; Dav. Lesjak, Ruše, 50 Din; Sv. Lenart v Slov. gorah, učiteljsko društvo namestu venca na grob umrlega tovariša J. Kopača 200 Din; Petriček, Zalec 30 Din. Pokojna tov. Tilka Vodenikova v Mariboru volila UD v Mariboru 5 obveznic 7% državnega posojila a 100 Din; neimenovan 5 obveznic 7% državnega posojila a 100 Din. Vsem darovalcem prav iskrena zahvala! — Gospodarska podjetja: zemljevidi 24712 Din, Premurske pravljice 354 Din, Oder 27 Din, grb 128 Din, Almanah 351 Din. — V Mariboru, 5. oktobra 1930. — M. Kožuh, blagajnik.

Stanovska organizacija UJU

Vabila:

— UCITELJSKO DRUŠTVO ZA KOČEVSKI OKRAJ vabi vse svoje članstvo k običnemu zboru, ki se bo vršil v soboto dne 18. oktobra 1930. ob 11. uri v osnovni šoli v Kočevju. Poleg običajnega dnevnega reda je še predavanje šolskega svetnika Krošlja »O kmetskem in gospodinskem nadaljevalnem šolstvu« in poročila o obeh skupščinah.

— UCITELJSKO DRUŠTVO ZA MARIBOR IN BILIZNJO OKOLICO bo zborovalo v sredo 15. t. m. ob 8. uri. Dnevni red: 1. Dopisi. 2. Poročilo o pokrajinski skupščini v Novem mestu. 3. Poročilo o jubilejnim kongresu v Beogradu. 4. Občni zbor: a) poročilo funkcionarjev, b) volitev. 5. Slučajnosti.

— UCITELJSKO DRUŠTVO ZA ŽUPANJSKI OKRAJ bo imelo svoj redni občni zbor 18. oktobra 1930. ob 10. uri dopoldne na šoli v Žužemberku s sledečim dnevnim redom: 1. Situacijsko poročilo. 2. Avtoriteta učitelja v in izven šole — predava tov. Arzenšek. 3. Poročilo o skupščinah. 4. Poročilo društvenih funkcionarjev. 5. Poročilo. 6. Volitve. 7. Slučajnosti. — Pridite gotovo vsi! — Odbor.

Učiteljski pravnik.

—§ Vštevanje kadrskega roka in vojni let. To vprašanje je še vedno predmet razprave državnega sveta. Baš te dni prihajajo na (Ljubljansko pošto, op. ured.) direktorje razsodbe, s katerimi je državni svet ugodil nekaterim tožbam glavne kontrole in razveljavil nekatera rešenja, s katerimi je bila kadrska in vojna služba priznana tovarišem, ki so vstopili v civilno državno službo po dovršenem 32. letu starosti. Državni svet utemeljuje svoje razsodbe takole: ... Ker je za priznanje kadrskega roka, odnosno službe, provedene v vojni v leta civilne državne službe uslužbencem na teritoriji Dalmacije in Slovenije po vojnih predpisih bivše avstro-ogrške vojske, ki so veljali pred 6. septembrom 1919. leta, za Dalmacijo in Slovenijo pogoj, da je dotična oseba po dovršenem 32. letu starosti neposredno stopila iz vojske v državno službo, odnosno, da ni bilo presledka med vojno in civilno službo; ako pa je bila ta oseba v momentu prestopa iz vojske v civilno službo mlajša kot 32 let, so se ji vojaška leta računala v celoti za pokojnino ne glede na to, če je imela kak presledke ali ne. Te razsodbe se popolnoma krijejo z odloki bivšega avstrijskega finančnega ministrstva, ki so bili izdani v svrhu tolačenja vojno-oskrbnega zakona z dne 27. decembra 1875. Kdor se zanima za te odloke, jih najde na strani 618. in 619. »Aignerja«. (Personalvorschriften für Staatsbeamte und Staatsdiener — Dr. A. R. Aigner v. Aigenhofen etc.) — Napisal št. v »Poštariju«. — (»Naš Glas«.)

—§ Taksna obveznost kazenskih zapisnikov v disciplinskih zadevah. Pri neki poštni direktorji je bila neka dnevničarka kaznovana z administrativno denarno kaznijo zaradi nepravilnosti, katero je zagrešila v službi. Kaznovana dnevničarka se je pritožila in zahtevala, da se ji globa, ker ni kriva očitane prestopka, oprosti. Po nalogu poštnega direktorja je bila pritožnica zaslišana na zapisnik, kateri je bil dostavljen pristojnemu referentu v poslovanje. Pri tem se je pojavilo vprašanje, dali je tako zaslišanje na zapisnik

na ustno prošnjo zaslišane dnevničarke podvrženo takšni obveznosti in če je, po kateri takšni postavitki. — Na to vprašanje je oddelek za davke s finančnega ministrstva izdal pod št. 19.924 od 5. aprila 1930. naslednje pojasnilo: »Če je kazen bila izrečena po zakonu o uradnikih in ostalih civilnih uslužbencih, tedaj se v smislu čl. 222. istega zakona ne plača taksa«. — »N. G.«

—§ Plaćevanje taks za urgence. Finančno ministrstvo je izdalo pod št. 98.620 od 24. julija 1930. naslednje pojasnilo: »Po stavljenem vprašanju, dali vloge državnih uslužbencev, aktivnih in upokojenih, s katerimi se urgirajo izplačila neprejetih službenih prejemkov, padajo dolžnost plačila takse, je oddelek za davke, ki je po čl. 43. taksnega zakona pristojen za to, izdal sledeče pojasnilo: Vloge upokojenih in državnih uslužbencev, s katerimi prosijo za ureditev in izplačilo službenih prejemkov, niso podvržene plačilu takse skladno s predpisi točke 9. in 12. čl. 6. taksnega zakona. Vendar so prošnje — urgence, s katerimi se pospešuje ureditev, oziroma izplačilo teh službenih prejemkov, za katere so bile že vložene prejšnje vloge, podvržene plačilu takse iz točke št. 1. taksne tarife, ker je njih cilj pospešitev dela po prvotni prošnji, ter zaradi tega nimajo istega značaja z njo.«

—§ Plačilni seznam; pravilno podpisovanje po prejemnikih — klavzula na unikatu in duplikatu. Oddelek VII. kraljevske banke uprave je na opozorilo mesne kontrole pri finančni direktorji v Ljubljani izdal pod VII., No. 11.195 z dne 19. julija 1930. navodilo, kako je postopati, če ni prejemnik pristojen za podpis unikatnega plačilnega seznama in s kakšno klavzulo je spremiti unikat in s kakšno duplikat plačilnega seznama. Da ne bo zakasnitev pri nakazilu prejemkov ravnanje se tovariši šolski upravitelji točno po gornjih navodilih, ki jih je priobčil prosvetni oddelek kraljevske banke uprave v okrožnico IV., štev. 15.262 z dne 29. julija 1930.

Razgled po drugih državah.

—td Slovanske šole v Italiji. »Politika« je prinesla daljši članek pod naslovom »Slovanske šole v Italiji«, v katerem pravi med drugim:

V vseh pogodbah, ki govore o zaščiti manjšin in ki so podpisane po vojni, je bila posvečena posebna pažnja onim predpisom, ki se tičejo šol in drugih sličnih stanov. Italijanska vlada si je bila v svesti, koliko važnost ima šolska vzgoja v ustvarjanju novih generacij ter je rešila to vprašanje popolnoma s svojevrstno.

Novembra leta 1918. je bilo na ozemlju bivše avstro-ogrške monarhije, ki je pripadlo Italiji, 531 osnovnih šol in 827 hrvatskih in slovenskih učiteljev. Poleg tega je družba sv. Cirila in Metoda za Istru vzdrževala mnogoštevilna dečja zavetišča in osnovne šole ter s tem še več doprinesla k vzujanju slovenske narodne zavesti. Od teh 531 šol, ki jih je posejalo nad 90.000 učencev, jih je 149 ni dobilo takoj prve dni po italijanski okupaciji dovoljenja za nadaljnji obstoj. Ostalih 382 šol bi morale predvideti izredne ure za učenje italijanskega jezika (tri ure na teden). Ta pouk je bil poverjen italijanskim učiteljem, ker večina jugoslovenskih učiteljev ni obvladala ali pa vsaj slabo obvladala italijanski jezik. Za tem so šolska oblastva od leta do leta povečevala število ur za učenje italijanskega jezika. Smrtni udarec osnovnemu pouku slovenskega jezika pa je bil podan z reformo leta 1923, ki je znana pod imenom Gentilijeva reforma. Načela, ki ga je postavil čl. 4. kr. dekreta št. 2185 od 1. oktobra 1923., je bilo, da se mora vršiti pouk po vseh osnovnih šolah v italijanskem jeziku. Gentilijeva reforma je ukinila prosto in jasno osnovni pouk v kateremkoli drugem jeziku razen v italijanskem. Kljub temu pa je zakon, čeprav samo na papirju, predvidel fakultativni pouk slovenskega in hrvatskega jezika. Do uporabljenja teh določil pa nikoli ni prišlo, ker so odstavlili vse slovenske in hrvatske učitelje in jih nadomestili z italijanskimi, ki sploh niso bili večji drugega jezika. Ko je dr. Besednjak zaradi tega vložil v rimskem parlamentu 13. maja 1926. interpelacijo na ministra notranjih del g. Fedela, je ta odgovoril: »Naša dolžnost je, da italijanske državljanke italijanski vzgajamo.« Gentilijeva reforma, izpopolnjena z zakonsko uredbo Fedele z dne 22. novembra 1925., št. 8191 je imela za cilj popolno ukinjenje javnega osnovnega pouka v hrvatskem in slovenskem jeziku v Julijski Krajini, oziroma v nemškem jeziku v tridentskem okraju.

Isti zakon je odredil, da lahko dobijo oni učitelji, ki so do tedaj poučevali v ne-italijanskem jeziku, pravico do poučevanja v italijanskem, če položijo s uspehom izpit ob koncu leta po instrukciji ministra prosvete. Neki nov zakon z dne 24. decembra 1925. je dal italijanskim oblastvom v roke orožje, ki je bilo naperjeno zlasti proti uradnikom, ki so izpovedovali politično mišljenje nasprotno fašizmu. Po tem zakonu je mogel biti odpoklican vsak uradnik-Slovan, če je bil osumljen, da je neprijateljsko razpoložen do Italije in režima, zlasti pa se je to nanašalo na učitelje. Število slovenskih učiteljev v Julijski Krajini je padalo dan za dnem. Ze v pričetku italijanske okupacije so bili odpušteni vsi, ki so poprej poučevali na šolah, ki niso več dobile dovoljenja za ponovno otvoritev. Prav tako je v septembru leta 1927. padlo na izpitih 35 učiteljev iz italijanskega jezika ter so bili takoj odpušteni iz službe. V novembru leta 1927. znaša njihovo število 60.

Naš pravi domači izdelek!

Veliko število učiteljev, ki so položili z uspehom te izpite, ni ostalo več v Julijski Krajini, temveč so bili poslani v stare italijanske province. Pričetkom šolskega leta 1927./28. je bilo 40 slovenskih učiteljev poslanih v italijanske province, početkom leta 1928./29. 32 učiteljev, za njimi pa znatno število ob posameznih premestitvah. Tako ni v Julijski Krajini niti več 30 jugoslovenskih učiteljev. Razumljivo je, da je bila tudi moč na zveza učiteljskih društev razpuščena takoj po prihodu Italijanov v te kraje. S tem sta prenehala tudi »Učiteljski list« in pa »Novi rođ«, ki je bil namenjen deci.

Tako je bil osnovni pouk v slovenskem jeziku docela ukinjen, tako da obstoja danes na vsem območju Julijske Krajine izvenzemski mesto Reko, ki živi pod posebnim režimom, vsega skupaj ena šola, kjer se poučuje slovenski jezik. Toda vsemu temu se ne smemo čuditi, saj je dejal italijanski minister prosvete jasno, da je cilj, za katerim gre šolska reforma take: Nove reforme zasledujejo popolnoma določen politični cilj, to je denacionalizacijo tujerodnih manjšin. Očividno je nemogoče iskrenejše in jasnejše izraziti šolsko politiko italijanske vlade napram nacionalnim manjšinam. Po besedah gospoda Fedela v senatu 6. junija 1927. znači uspeh te reforme afirmacijo italijanstva na mej. Reforma Gentile je uničila tudi višje jugoslovenske šole v Julijski Krajini, ki jih je bilo pod avstro-ogrsko monarhijo 7, dve slovenski gimnaziji, ena v Gorici, druga v Idriji, dve hrvatski gimnaziji (v Pazinu in Voloski) ter troje učiteljskih (v Tolminu, v Gorici in Pazinu). Tudi poslopje, ki ga je pričelo graditi v Pazinu dijaško podporno društvo za hrvatski internat, je prešlo z dekretom št. 1881 z dne 16. novembra 1927. v roke »Congregazione di Harica«. Tu so otvorili italijansko gimnazijo in tako govori g. Fedele po pravici, da je v praksi popolnoma prenehal slovenski pouk v Italiji.

—td Bilanca Bolgarske učiteljske zveze. V šolskem letu 1929./30. je imel Bolg. uč. sežuj organiziranih 93 društev z 11.042 člani. Od teh članov je kolegov 5701, kolegic pa 5341. Poročenih jih je 6892, a neporočenih 4150. Po mestih jih služi 2559, po vaseh pa 8483. V izvenšolskem delu za prosvetno in gospodarsko povzdigo ljudstva so člani v tem letu priredili 1548 predstav, 52 tečajev, 341 ljudskih zborovanj. Vodili so 417 večernih in nedeljskih šol, 1037 čitalnic in 577 gospodarskih združenj. (To so številke, ki mnogo povedo!) Tudi finančne številke so nadvse presenetljive. Vseh sežujnih dohodkov je bilo 2.481.851 levov. Izdatkov je bilo za administrativno in ostale društvene izdatke 785.963 levov, za društvena glasila in knjižnico 1 milijon 143.805 levov, za pomoč članom 389.836 levov. Torej vseh izdatkov 2.319.604 levov. Kapital, ki ga ima sežuj v društvenih treh zgradbah, v sanatoriju, knjižnici, raznih fondih in v bankah naloženem denarju znaša 22.202.995 levov. Iz teh bilančnih podatkov prav lahko razberemo moč organizacije, ki je kakor v materialnem, tako tudi v moralnem oziru na višku. Organizacija ne vodi samo boj za stanovske pravice, ampak v isti meri tudi delo za ljudstvo in zraven ne pozablja gmočno podpirati svojih bolnih, odpuščenih in sorodnikov umrlih članov. Svojim bratskim kolegom želimo tudi v tem letu obilo uspeha. —zič.

—td Mednarodna učiteljska federacija. V tej organizaciji je bilo v šolskem letu 1929./30. včlanjenih 16 držav s 25 zvezami in s 600.000 člani. Med temi je tudi naša organizacija UJU. Letos so vstopili v federacijo avstrijski, madžarski in šotlandski učit. savez. Pristopiti pa nameravajo v najkrajšem času tudi učitelji iz Španije, Portugalske in Grčije. Čudno pa je, da so članice federacije le društva evropskih držav. Pogajanja z ameriški in azijski učit. zvezami so ostala do sedaj popolnoma brez uspeha. Centrala je v Parizu. V prejšnjem letu je imela 176.758.24 franc. frankov dohodkov in le 71.235.62 franc. frankov izdatkov. Vsekakor dobri gospodarji! — zič.

—td Koliko slovenskih šol so zatrli Italijani? »Vreme« piše med drugim: »V času okupacije naših primorskih pokrajin po Italiji je bilo tamkaj 530 šol z našim učnim jezikom. Posejalo jih je 90.000 učencev naše narodnosti ter je poučevalo na njih 827 jugoslovenskih učiteljev. Težak udarec je utrpelo naše šolstvo leta 1923. s tako zvano Gentilijevo reformo, ki je uvedla italijanski jezik za vse šole v Italiji in dovolila manjšinski jezik le kot predmet. Smrtni udarec pa je bil prizadet jugoslovenskim šolam po ministru Fedeliju 22. novembra leta 1925. Z naredbo je bila ukinjena vsaka možnost predavanja

Od sedanje naklade Našega roda je odvisen uspeh Mladinske Maticе, tovarišice tovariši glejmo, da ostane uspeh enak, kakor lani.